Aan:
Colleges van de provincies Flevoland, Fryslân, Groningen, Drenthe
Colleges van de gemeentes binnen deze provincies
Dagelijks besturen van de Noordelijke Waterschappen

Groningen, 15 mei 2023

Geachte dames en heren,

Het projectteam Lelylijn is begin dit jaar voortvarend van start gegaan met het MIRT onderzoek naar de Lelylijn, een onderzoek naar de haalbaarheid van de Lelylijn in het kader van het Meerjaren Programma Infrastructuur en Transport (MIRT). Met deze brief informeren wij u graag over de voortgang van dit onderzoek en over de uitkomsten van de Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) die onlangs is uitgevoerd onder bewoners in Nederland. Tot slot lichten we kort de organisatie van het project toe met een vooruitblik naar 2024.

Voortgang MIRT onderzoek

Het MIRT onderzoek bestaat uit zowel een NOVEX-aanpak, waarin vooral wordt gekeken naar brede welvaart, de ruimtelijk-economische kansen voor onder andere wonen en werken, samenhang met andere opgaven en ruimtelijke impact, als een bereikbaarheidsonderzoek naar verschillende basisalternatieven voor de Lelylijn.

In het bereikbaarheidsonderzoek hebben we een aantal eerste ontwerpsessies gedaan om de verschillende basisalternatieven te onderscheiden en daarmee de randen van het speelveld te verkennen. De volgende stap is om te kijken op welke onderdelen extra uitwerking nodig is, welke dienstregeling er mogelijk is en om ramingen te maken voor deze alternatieven.

In de NOVEX-aanpak wordt gewerkt aan een ontwikkelperspectief voor het hele gebied. Met een bustour door de regio hebben we in april veel input opgehaald bij de gemeenten langs het hypothese-tracé. Dit is het tracé langs de A6/A7, ook wel bundelingstracé genoemd. Door vast een aanname te doen over dit tracé kan meer concreet worden gekeken naar de ruimtelijke invulling en kansen rondom de Lelylijn. Dit zijn zowel gegevens over bestaande en toekomstige economische plannen, woningbouwplannen en andere ruimtelijke opgaven als ook input voor het bereikbaarheids-onderzoek. Bijvoorbeeld wat (on)mogelijkheden en aandachtspunten zijn om een Lelylijn in te passen en een eerste beeld over waar het mogelijk ruimtelijk kan gaan schuren, maar ook kansen voor combinatie met ander opgaven zoals natuur liggen.

Beide onderzoeken, NOVEX en bereikbaarheid, worden bij elkaar gebracht en in het najaar van 2024 opgeleverd. Eind 2023 geven we toelichting op de stand van zaken van de resultaten in het eerste jaar. Tegelijkertijd betrekken we de omgeving bij de Lelylijn. Dit doen we door de komende anderhalf jaar in gesprek te gaan met jongeren en onderwijsinstellingen, met groene organisaties, met ondernemers en bewoners en met maatschappelijke organisaties.

Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)

Als eerste stap in de participatie rondom de Lelylijn zijn bewoners gevraagd mee te denken via een online onderzoek. Van 6 februari tot en met 31 maart 2023 kon iedereen die dat wilde meedenken over de Lelylijn aan de hand van een Participatieve Waarde Evaluatie (PWE). Aan een grote groep van uiteindelijk 11.000 inwoners is gevraagd aan welke doelen de Lelylijn moet voldoen en zijn keuzes ten aanzien van varianten en een aantal open vragen voorgelegd. Dit heeft een interessant onderzoek opgeleverd met zeer waardevolle informatie voor het onderzoek naar de Lelylijn. Bij deze brief sturen we u het rapport Participatieve Waarde Evaluatie Lelylijn, hieronder staan de belangrijkste bevindingen kort samengevat.

Representatief onderzoek
De uitkomsten van de raadpleging zijn onderverdeeld in drie groepen: een representatieve groep voor heel Nederland, een representatieve groep voor Noord-Nederland en de uitkomsten van de open raadpleging die door iedereen ingevuld kon worden. Er zitten geen grote verschillen tussen Noord Nederland en rest van Nederland. De uitkomsten van de open raadpleging wijken iets meer af van de representatieve groepen, omdat het waarschijnlijk is dat juist mensen die gebruik zouden willen maken van de verbinding of zorgen hebben over de lijn de vragen hebben ingevuld. Zo krijgt een korte reistijd bij deze groep de hoogste waardering en wordt het behoud van de identiteit van het Noorden belangrijker gevonden in deze groep.

Doelen Lelylijn
In het onderzoek zijn 11 doelen aan de deelnemers voorgelegd, doelen ten aanzien van onder andere snelheid, kosten, bijdrage aan de economie, bijdrage aan werkgelegenheid, bereikbaarheid, voorzieningen, identiteit en woningbouw. Opvallend is dat alle 11 genoemde doelen van de Lelylijn belangrijk worden gevonden door grote groepen inwoners.
We kunnen dit afleiden aan het feit dat alle doelen van minimaal de helft van de deelnemers punten hebben gekregen en dat alle doelen gemiddeld meer dan 6 punten kregen. Al deze doelen zullen daarom worden meegewogen bij het maken van keuzes over de Lelylijn. Natuurlijk kan niet aan alle doelen evenveel worden voldaan, dat is onderwerp van nader onderzoek.

Een tweede resultaat is dat duidelijk is geworden dat verschillende groepen in de samenleving ongeveer hetzelfde aankijken tegen het belang van de verschillende doelen van de Lelylijn. Er is weinig verschil tussen jong en oud, man of vrouw, praktisch geschoold of theoretisch geschoold en tussen inwoners van Fryslân, Drenthe, Flevoland, Groningen en inwoners die buiten Noordelijk Nederland wonen, als we kijken naar hoe mensen de doelen van de Lelylijn afwegen. Het is in het verdere planproces rond de Lelylijn dus belangrijk om verder te werken aan deze gedeelde belangen en doelen.

Ten derde vinden deelnemers dat natuur, milieu en een korte reistijd de drie belangrijkste waarden zijn bij keuzes over de Lelylijn. Kort gezegd, vinden inwoners het dus belangrijk dat de Lelylijn een snelle verbinding wordt die positieve effecten heeft op het milieu en geen of zo min mogelijk schade toebrengt aan de natuur.

Economie en identiteit
Na deze top drie in kernwaarden vinden inwoners het belangrijk dat de Lelylijn de economie van (Noordelijk) Nederland sterker maakt en dat de Lelylijn ervoor zorgt dat inwoners van Noordelijk Nederland meer kans hebben op een fijne baan en een goede bereikbaarheid van belangrijke plekken. Daarnaast vinden veel inwoners van Noordelijk Nederland het belangrijk dat Noordelijk

Nederland haar identiteit behoudt. Ze willen voorkomen dat de steden langs de Lelylijn 'slaapsteden' worden van de Randstad.

Kosten
Een geluid dat door veel deelnemers in de raadpleging werd geuit, is dat het onrechtvaardig is als er in de besluitvorming sterk naar de kosten van de Lelylijn wordt gekeken. Het gevoel bestaat dat er in het verleden bij projecten in de Randstad, zoals de Noord/Zuidlijn, ook veel geld is uitgegeven en dat het Noorden van Nederland nu aan de beurt is. Zeker omdat de rest van het land sterk heeft geprofiteerd van de aardgasbaten, terwijl het Noorden vooral de lasten heeft gedragen. Behalve uit het oogpunt van rechtvaardigheid vinden deelnemers een forse investering van overheidsgeld te rechtvaardigen, als daar een flinke reistijdwinst tegenover staat.

Afwegingen
In het tweede deel van het onderzoek hebben deelnemers keuzes gemaakt tussen in totaal 10 varianten van de Lelylijn. Ook konden deelnemers hierbij aangeven liever geen Lelylijn aan te leggen. De keuzes gingen over het aantal tussenstations, de kosten, de reistijd, de overlast, het aantal treinen en de bereikbaarheid van voorzieningen. Uit dit deel van het onderzoek zijn meer concrete aanbevelingen af te leiden. De belangrijkste aanbeveling is dat deelnemers een sterke voorkeur hebben voor maximaal 5 tussenstations. De afwegingen die in dit deel van het onderzoek tussen varianten zijn gemaakt, vormen bouwstenen voor het vervolgonderzoek.

Ideeën
Tot slot bevat het onderzoek talloze gedetailleerde ideeën, oplossingen en zorgen. Een groot aantal deelnemers adviseert de Lelylijn aan te leggen naast de snelweg om de natuur te sparen. Anderen zien de Lelylijn als oplossing voor de knelpunten op bestaand spoor, of zijn juist bang dat de Lelylijn ten koste gaat van bestaand spoor. We nemen de tijd om deze grote hoeveelheid en diversiteit aan inbreng goed door te nemen en mee te nemen in het vervolgonderzoek.

Vervolg participatie
De Participatieve Waarde Evaluatie vormde het startschot voor het MIRT-onderzoek naar de Lelylijn. Ondertussen is ook het onderzoek naar de Lelylijn en het Novex onderzoek gestart. Rijk en Regio werken hierin nauw samen en delen openlijk hun zoektocht. Voor de omgeving betekent dit dat er komende 1,5 jaar op meerdere manieren en momenten kan worden meegedacht en inbreng geleverd aan het onderzoek. Niet alleen online maar ook in fysieke bijeenkomsten. Dit geldt zowel voor ondernemers, onderwijsinstellingen, omwonenden, natuurorganisaties, als ook voor andere maatschappelijke organisaties, algemene besturen van waterschappen, de gemeenteraden en Provinciale Staten uit alle betrokken provincies.

Organisatie en vervolg

Het project Lelylijn is een samenwerking tussen Rijk en Regio. Dit betekent dat zowel in het projectteam, als in het directeurenoverleg en de stuurgroep Lelylijn Rijk en Regio vertegenwoordigd zijn. Daarin is niet iedereen rechtstreeks vertegenwoordigd, in plaats daarvan werken we met een afvaardiging. De noordelijke provincies en de gemeentes Groningen, Leeuwarden, Noordoostpolder en Wetterskip Fryslân beslissen mee over de aanpak van de Lelylijn en zijn hiervoor aanspreekbaar in de regio. Ook zijn zij zelf verantwoordelijk voor het betrekken van hun provinciale staten of gemeenteraden.
Het projectteam heeft als motto 'we delen openlijk onze zoektocht'. Daarom hechten we eraan om niet alleen met onze directe partners samen te werken maar gaan we breder met elkaar in gesprek zodat we over en weer van elkaar weten wat er speelt.

Eind 2024 vindt een Go / No Go moment plaats in het Bestuurlijk Overleg (BO) MIRT tussen Rijk en Regio. Dan wordt besloten of er een of meerdere haalbare alternatieven zijn met voldoende zicht op financiering om een MIRT-verkenning te starten. De MIRT-verkenning is een volgende stap om te komen tot realisatie van de Lelylijn. In de fase van een MIRT-verkenning worden de alternatieven gedetailleerder uitgewerkt en wordt er gewerkt naar minimaal één voorkeursalternatief. Een definitieve Go / No Go voor de mogelijke realisatie van een voorkeursalternatief van de Lelylijn volgt pas later.

Tot slot

Na de zomer sturen we u een volgende update, over het verloop van de genoemde onderzoeken, Bereikbaarheid en NOVEX, en het proces met de omgeving. Ook lichten we op verzoek graag onze aanpak nader toe aan uw raden en staten. Uiteraard in overleg. Voor vragen om informatie of andere vragen, neem contact op via lelylijn@provinciegroningen.nl of met een van de (regionale) omgevingsmanagers.

Met vriendelijke groet,

Stijn Lechner
Projectdirecteur Lelylijn

Op de hoogte blijven van ons project? Meld u dan aan voor onze nieuwsbrief via www.delelylijn.nl

Volg ons ook op LinkedIn, Twitter, Facebook en Instagram @delelylijn

